

לכל מנזר בודהיסטי טיבטי ישנה מנדלה ייחודית לו שאותה מכינים הנזירים בחול פעם בשנה. בבניית המנדלה אין כל מקום לביטוי עצמי או ליצירתיות. הנזירים מחויבים לחלוטין ל"ספר המנדלה", הכולל ציוני מידות ושרטוט מדויק המפרט את הגוונים המדויקים בכל אזור

בחיים הכל עובר

ימים ארוכים רוכנים נזירים טיבטיים על שולחן מכוסה חול ובעבודת נמלים איטית ומדויקת מזליפים חול צבעוני ממשפכים צרים כדי ליצור מנדלה מרהיבה בשלל צבעים, צורות וסמלים. מטרת המנדלה, המייצגת עולם טהור ומושלם, לגשר בין האדם לבין דרכו של בודהה. לאחר סיומה היא נהרסת ולא נותר ממנה שריד כסמל לארעיות החיים

כתב וצילם: יותם יעקבסון

להכיל בנפשו עולם ומלואו. התבנית הצורנית של המנדלה מוקדשת תמיד לישות או לתכונה נעלה הממוקמת ב"מנדלה", במוקד השרטוט. ה"לה" השונים מייצגים ישות או תכונה ואת השפעתם על היקום כולו.

חוכמה וחמלה

הנזירים האמונים על בניית מנדלת החול עוברים הכשרה מיוחדת האורכת כשלוש שנים, ולא כל נזיר יכול רשאי ליטול חלק במשימה. לרוב, הנזירים נחלקים לתחומי התמחות בהתאם לכישוריהם, מי בציורי קודש, מי בריקוד המסכות (צ'אם) ומי בבניית מנדלות על ידי הזלפת החול. כל צייר מנדלה לומד את תורת הצורות על ידי תרגול מוקפד של יצירת כל סמל וצורה בחול בנפרד. על בניית המנדלה שוקדים בדרך כלל לפחות ארבעה נזירים. לעתים צייר-אמן מנוסה משרטט את הקווים ושוליה ממלא אחריו את החללים. הבנייה נעשית תמיד מהמרכז, הנקודה המקודשת ביותר, כלפי חוץ, ולא רק מסיבה מעשית. בבניית המרכז משתתפים ארבעה נזירים וכל אחד אחראי על רבע מנדלה. בהמשך נשברת תבנית עבודה זו וכל נזיר יוצר את הצורות המוכרות לו יותר, בהתאם לכישוריו.

המשפכים נכנסו לשימוש ככל הנראה במאה ה-18. עד אז טכניקת העבודה הייתה זילוף ידני. מאז שהוכנסו לשימוש קיבלו המשפכים משמעות דתית. צמד המשפכים משול לחוכמה ולחמלה - מהות התפיסה

אותם בחול צבעוני עז גוונים מתוך צלוחית קטנות. פתחי המשפכים כה צרים עד שחייבים להקיש עליהם כדי להניע את החול. בתנועות מאומנות ובטוחות מזליפים הנזירים את החול הצבעוני לפעולת הזילוף קדם שרטוט קפדני של צורות גיאומטריות ומעגלים מורכבים ומדויקים. גרגיר לגרגיר, מהמרכז החוצה, מתהווה יצירה מורכבת ויפה להפליא, המנדלה. את השרטוטים הראשוניים מבצעים הנזירים בעזרת מחוגות פשוטות וחוטים מתוחים המשמשים כסרגלים. כל מנדלה מייצגת את הנחיותיו של הבודהה להארה. פגיעה במנדלה נחשבת כה חמורה, עד שהיא משולה להפרת נדר נזירות. הנזירים משלבים מדיטאציות

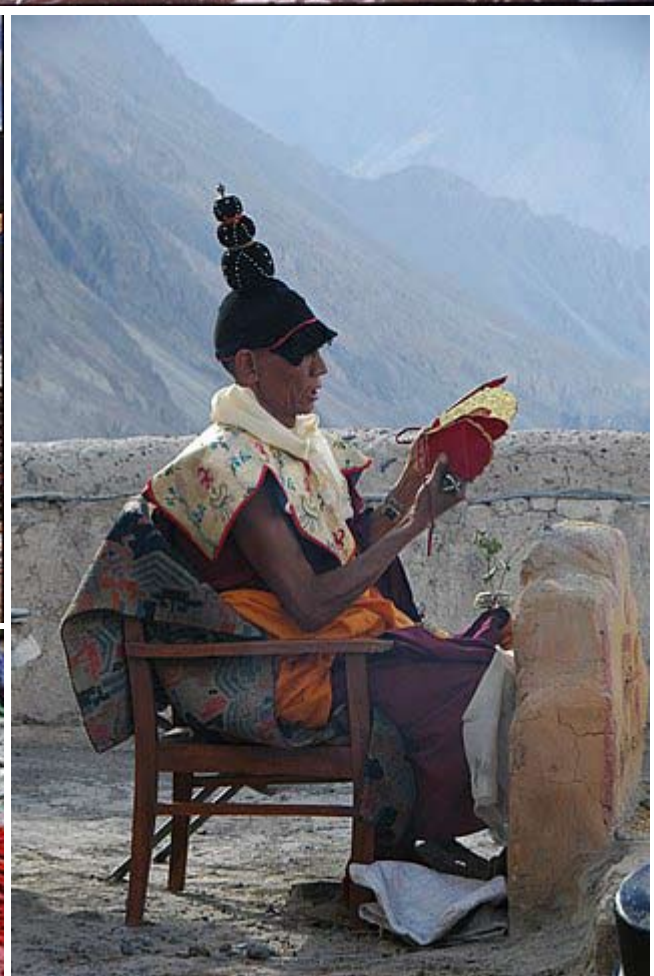
בעבודת הבנייה, הנחשב לפעולה קדושה.

הפרט והקוסמוס

בהתאם למקורותיה ההודיים הקדומים, המילה "מנדלה" (Mandala) מורכבת משתי מילים בשפת הסנסקריט. "מנדלה" (Manda) פירושה כס, מרכז או מהות ו"לה" (La) במשמעותה הצרה היא מעגל ובמשמעותה הרחבה יותר - תחום או היקף. צמד המילים האלה, המתגלמות בתמונה ויזואלית, מייצג את תמציתו של האדם הבנוי ממרכז ומרמות היקפיות שונות ואת תמציתו של העולם כפי שהוא נתפס על ידי הטיבטים. המושגים של גדול וקטן, מכיל ומוכל מתבטאים במנדלה המייצגת את יחסי הגומלין בין הפרט לקוסמוס ואת יכולתו של הפרט הקטן

המבקש להבין לעומקה את התרבות הטיבטית צריך, למרות חוסר החמצן, להצטרף אל המוני בני הרמה הגבוהה בעולם הסובבים במעגלים מתרחבים ומצטמצמים, מעגלים ארציים ורוחניים. הטיבטים נוהגים להקיף בכיוון השעון את האתרים הקדושים להם, המכונים "קורה" (Kora). בעיר להאסה, למשל, ישנן שתי קורות פנימיות - האחת סביב מנזר הג'וקהאנג, הנחשב למקדש הבודהיסטי הראשון שהוקם בטיבט, והשנייה סביב הפוטלה, ארמונו של הדלאי לאמה. סביב העיר ישנם מעגלי קורה נוספים: האחד צמוד לגבולות העיר העתיקה, השני מקיף את העיר המודרנית המתרחבת והשלישי מקיף את העיר כולה תוך העפלה על הרכסים המקיפים אותה (מסלול קשה שאורכו כ-90 ק"מ). לאורך רבות מהקורות מוצבות שורות שורות של גלגלי תפילה שהפוסעים בדרך מסובבים ביד ימינם ומניעים בכך את כוח הכמוס של המנטרות הטמונות בהם. בנוסף על ההליכה במעגלים החיצוניים ועל סיבוב גלגלי התפילה הקבועים לאורכם עולי הרגל הטיבטים מחזיקים בידיהם גלגלי תפילה קטנים ומסובבים אותם במקביל להעברת חרוזיה של המאלה, מחרוזת התפילה, באצבעותיהם. בתוך אפולית המנטורים, מבחינים לא אחת בירכתי אולם התפילה החדוש בנזירים רוכנים סביב שולחן עץ גדול, מכוסה כולו בשכבת חול, לאורה על עששית המפיצה אור עמום. הנזירים אוזנים בידיהם משפכי נחושת צרים וממלאים

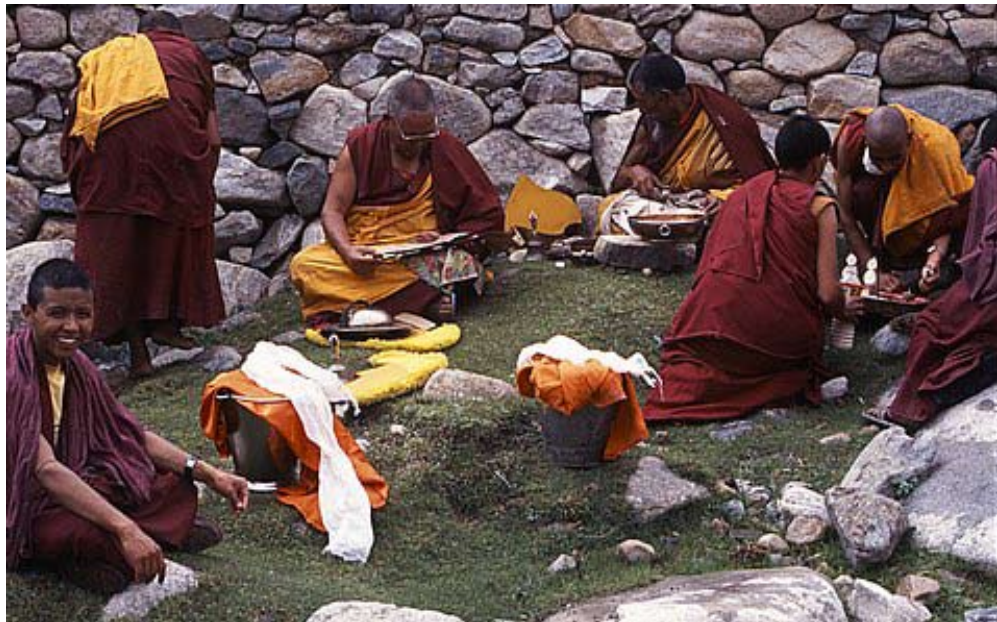
הבודהיסטית. צליל החיכוך משול לריק, לתובנה האמיתית של העולם. מתוך הריקות צומחות צורות. המשפט המפורסם מ"סוטר הלב", "צורה היא ריקות, ריקות היא צורה. צורה איננה שונה מריקות, ריקות איננה שונה מצורה", לובש כאן ממשות. על פי האמונה, המנדלה מזמנת את הישיות הגבוהות לרדת ולהשתכן בתוך דיאגרמה לאחר שהושלמה המלאכה. בניית מנדלה אורכת מספר ימים, תלוי בגודלה ובמורכבותה. קצב זילוף החול נקבע על ידי עוצמת החיכוך של המשפכים זה בזה וקצבו. עבודת הזילוף מחייבת זהירות והקפדה יתרה כדי שלא לחרוג מגבולות הקווים וכדי שלא יוצר משטח גבשושי. תקלה חמורה עלולה לקרות אם אחד הניירים מתעטט חלילה. למרות הזהירות הרבה הננקטת, קורות מידי פעם טעויות. אם מתרחשת טעות, חרף החומרה המיוחסת למעשה, מתייחסים אליה הניירים בשוויון נפש מפתיע. הם מסלקים את החול העודף בעזרת קיסם עץ, אם אי אפשר לעשות זאת הם נוטלים את אחד המשפכים הריקים, מכסים את צדו הרחב בפיסת בד ושואבים את החול בניהם. לעתים ישנם במנדלה קטעים בולטים. את ההבלטה יוצרים הניירים באמצעות הזלפת חול על רצועות חומה. במנדלות מסוימות ממואלים חלק מהחללים באבני חצץ זעירות צבועות.

מנדלות תוצרת הארץ

לא צריך להרחיק עד טיבט כדי לחזות בהתהוותן של מנדלות חול ואחרות. איתן קדמי, מעצב, מאייר וצייר, הגיע אל המנדלות כמעט בדרך מקרה, אם כי יש מי שיאמר שלא במקרה קורים דברים מקריים. בשנת 2004 לקח את בתו הצעירה למסיבת יום הולדת. לאירוע החמנה אמנית שחילקה לילדים תקליטים צבועים לבן והזמינה אותם לצייר עליהם. קדמי נסחף להשתתף ביצירה וחש כיצד תוך כדי ציור הוא מתמזג באנרגיה סיבובית שמשכה אותו למרכז שבתוכו, מה שהביא שלושה וריכוז בלתי רגילים. "מה זה?", שאל את המדריכה, והיא ענתה: "מנדלה!". הוא לא ידע שמאותו רגע ישונה נתיב חייו. בעקבות המפגש הראשון קבע קדמי פגישה נוספת עם האמנית. עד אז נראו לו ציורי המנדלה זרים ומשונים - גדושים פרטים בלתי מובנים, שרק לזירים יוגים בשלבי האמה מתקדמים יש הסבלנות הנדרשת כדי לצייר ולהבין אותם. תוך זמן קצר נסחף קדמי בציור מעגלים. דרך היצירה הוא חש כמי שאוסף את החלקים הפזורים והמדוככים שבתוכו לעמוד שדרה יציב וחזק שעיקרו שמחה גדולה. מסעותיו הלימודיים של קדמי הוליכו אותו אל מקורות הדיאגרמה בתרבויות קדומות שונות ואל עולמו המרתק של הפסיכיאטר השוויצרי יונג, שכמותו גילה את המנדלה בתקופה קשה בחייו ומצא כי לציורים במעגלים כוח ריפוי לנפש. חבריו של קדמי חשו בשינוי הנפלא שהתחולל בו והביעו התעניינות. כך נולדה ההחלטה לעבוד בקבוצה ובה למעשה התפתחה שיטת "דרך המנדלה", המושתתת על חקירה משותפת. קדמי מדבר על "חלונות לנפש דרך המנדלה" - המסרים העולים מתוך המנדלות ובמהלך יצירתן. דרך המנדלה חש קדמי שהוא מתחבר מחדש לאמן שבו הודות לשחרור מהמעגל החונק הנקרא "שיח אמנותי". התורה והכללים שלמד ב"בצלאל" נותרו מאחור. את מקום הביקורתית תפסה אהבה המקבלת הכל. כשקדמי מצויר מנדלה הוא מדמה עצמו לילד הלומד לצייר בכל פעם מחדש. "נפתחתי לתיבת אוצרות פנימית שמתוכה אני שב ושולה מחרוזות תפילה עתיקות, יצורים אגדיים ודמויות מיתולוגיות המדברות ויודעות לעוף בין הזמנים", אומר קדמי. "התגלגלה בפניי המטרה שלמענה האדם קיבל את עוצמת היצירה האמנותית - ריפוי הגוף והנפש". מבחינתו של קדמי, המנדלה היא הביטוי האמנותי והיצירתי לתנועה הולכת ומתרחבת של שינוי יחסם של בני האדם לכדור הארץ. היא מייצגת את הצורך הדחוף וההכרחי באחדות, באחוזה ובחמלה ומאפשרת לעשות את הדרך ההכרחית של אדם אל עצמו פנימה ומשם החוצה - אל החברה והסביבה המקיפה אותו. הוא מאמין כי במהותם מחוברים כל בני האדם במנדלה אחת גדולה של אהבה. מזה שנים איתן קדמי מעביר סדנאות מנדלות שונות לקהל הרחב. במהלך הסדנאות המשתתפים מכירים את המנדלה על רבדיה השונים ולומדים את הדרך המיוחדת לפענח את המנדלה כמראה של הנפש וכקשר לתת מודע.

eitankedmy@012.net.il, mandalaway.net.www

נכון יהיה להגדיר את עבודת הנזירים כאמנות ולא אומנות. לצד השוני האדיר בין מנדלה למנדלה, קיים גם דמיון בסיסי המאחד את כולן. הן תמיד בנויות סביב נקודה מרכזית מודגשת, המוקפת ריבועים ומעגלים, צורות וסמלים ההולכים ומתרחבים. את השרטוטים הראשוניים מבצעים הנזירים בעזרת מחוגות פשוטות וחוטים מתוחים המשמשים כסרגלים. כל מנדלה מייצגת את הנחיותיו של הבודהה להארה. פגיעה במנדלה נחשבת כה חמורה, עד שהיא משולה להפרת נדר נזירות

הפסקת תה חמאה

במקרים רבים מתוכננת העבודה כך שתסתיים לבלי ירח מלא, מועד שבו המודעות העליונה והערנות נמצאות בשיאן. מדי פעם נזיר מביא לעמלים תה חמאה חם ומזון. הפסקות הן קצובות וקצרות. בדרך כלל שוררת בקרב הציירים דממה מוחלטת המופרת רק לשם תיאום. באולם נשמעים רק הקולות של המשפכים המתחככים זה בזה. בתום העבודה נאספים מספר נזירים המסייעים לציירים לכסות את המנדלה באפיריון בד או במסגרות עץ וזוכית המגינים עליה מכל פגע. משכוסתה המנדלה מורשים הנזירים ליהנות לזמן קצר ממעשה ידיהם. הם מתרווחים על מזרונים מוארכים וסועדים את לבם בביצים קשות ובחלב, המסמלים שפע וברכה וגם את המחזוריות שמייצגת המנדלה.

חמישה צבעים עיקריים, החוזרים על עצמם גם בדגלי התפילה ובציורים רבים, מופיעים

במנדלה: כחול, צהוב, אדום, ירוק ולבן. הצבעים מקפלים בתוכם סמליות ומשמעויות רבות. כל צבע מסמל כיוון קוסמולוגי: הכחול מסמל את המזרח (צבע השמיים בזריחה), הצהוב את הדרום (שמש יוקדת בצהרי יום), האדום את המערב (השמיים המאדימיים בשקיעה) והירוק את הצפון (שבו הרקיע תמיד בהיר יותר ובעל גוון ירקרק). הלבן מסמל את המרכז, המקום שבו מתמוזגים כל הצבעים יחד. באופן דומה מסמל כל צבע את אחד מחמשת היסודות המרכיבים את העולם: הכחול מסמל את המים, הצהוב את האדמה, האדום את האש, הירוק את האוויר והלבן מסמל את האלמנט האתרי. באופן זה המזרח מזוהה עם הרגשות המענים של כעס ושל שנאה ומנגד להם חוכמה דמוית מראה המאפשרת לראות את מהות הכעס והשנאה; הדרום מזוהה עם גאווה ומולה ניצבת החוכמה השויונית; המערב מזוהה עם התשוקה ומנגד חוכמת האבחנות המאפשרת להבין את פשר התשוקה

עבודת הזילוף מחייבת זהירות והקפדה יתרה על מנת שלא תהיה חריגה מגבולות הקווים או יצירת משטח גבשושי. תקלה חמורה עלולה לקרות אם אחד הנזירים מתעטש חלילה. למרות הזהירות הרבה הננקטת, קורות מידי פעם טעויות. אם מתרחשת טעות, חרף החומרה המיוחסת למעשה, מתייחסים אליה הנזירים בשוויון נפש מפתיע. הם מסלקים את החול העודף בעזרת קיסם עץ. במידה ולא ניתן לעשות זאת, הם נוטלים את אחד המשפכים הריקים, מכסים את צדו הרחב בפיסת בד ושואבים את החול בפינהם

השמים. הארמון עצמו שוכן בתוך גן מוריק ופורח שבו שפע של סמלים המייצגים קוסמוס מטוהר. הארמון וגניו נמצאים בתוך מספר מעגלים חיצוניים חובקים. אחד עשוי בדוגמה סכמטית של עלי פרח לוטוס ונועד להדגיש את טוהר המתחם (כדוגמת קדושים הינדואים ובודהיסטיים המוצגים כשהם ישובים על פרח הלוטוס, המהווה עבורם "מנדה"). סמלים אחרים, למשל מעגל הואג'רה (Vajra), המבתקת את כבלי האשליה, ומעגל האש, השורפת ומכלה את הבורות, נועדו להגן על המנדלה. פעמים רבות מופיעות שמונה דמויות סביב הישות המרכזית, או צורה פשוטה החוזרת על עצמה שמונה פעמים. שמונה הדמויות האלה מכונות "שמונה הבודהיסטיות" והן מייצגות את שמונת האירועים המרכזיים בחייו של בודהה שקימוני, כפי שהתגבשו במאה השמינית לספירה. על אירועים אלו נמנים לידתו, הגעתו להארה, דרשתו הראשונה, עזיבתו את גופו, טבילתו הראשונה, מתנת הדבש של הקוף, עלייה לשמי 33 האלים והטפתו לאמו, הנס בסארוואסטי - הכפלת עצמו ואלוף הפיל נאלגרי. שמונת הדמויות מסמלות גם שמונה תכונות נעלות, שמונה שלבים בדרך אל הנירוונה ועוד. לפי התפיסה המקובלת בבודהיזם, כל אחד מאיתנו הוא למעשה עולם ומלואו, מנדלה מלאה ולא רק נקודת ערנות. כל אחד מאיתנו מתקיים בתוך משפחתו, מעגל חבריו ומקורביו, עירו, מדינתו ועוד. ביננו לבין אותם מעגלי חיים מתרחבים מתקיימים יחסי גומלין. האדם, כמו כל פרט אחר בעולמנו, נתפס כבעל קשרים הדוקים ובלתי נפרדים לסביבתו. ה"אני" הוא ציר שסביבו נעות ההתרחשויות. ייחודו של הבודהיזם הטיבטי, השייך לפלג ה"מהאיאנה" (Mahayana), "העגלה הגדולה" בבודהיזם, הוא בכך שתכליתו של אדם איננה מסתכמת בהארתו ובגאולתו האישית, אלא בהגעה להארה כדי לסייע

כיתובים

ומקורותיה השגויים; הצפון מזוהה עם הקנאה (מעניין לציין שגם במערב תשוקה לא אחת מסומלת באדום וקנאה בירוק) ועם חוכמת הפעולה המביאה להגשמה בניגוד לקנאה שלא מובילה לשום מקום; המרכז מזוהה עם הבורות הרוחנית שבניגוד לה נמצאת חוכמת המציאות. ומקרבת את בני האדם לדרכו של בודהה. הסמלים המופיעים בדיאגרמה לקוחים כולם מתוך חזיונות של מוארים, ומטרתם לסלול את הדרך אל האהרה. במנדלות המוקדמות, שנוצרו עם הגעת הבודהיזם לטיבט במאה השמינית לספירה, הופיעו בדרך כלל דמויות של ישויות המזוהות עם תכונות עילאיות. למשל, אוולקיטשווארה (Avalokiteśvara), הבודהה של החמלה, המזוהה עם הנפש המתגלגלת בגופם של הדלאי לאמה לדורותיהם. ככל שהשתכללו המנדלות, תהליך שהגיע לשיאו במאה ה-16, נעשו הסמלים המופיעים בהן יותר ויותר מורכבים וקשים לפענוח. כיום את מקום הדמויות תופסים בדרך כלל סמלים מופשטים. פעמים רבות, בעיקר במנדלות שעוצבו במאות ה-12 וה-13, מופיעים סמלי ה"לה", הנמצאים במרכז, בתוך מתחם ריבועי הסוגר עליהן, ומייצגים תוכנית בנייה לארמון תלת ממדי. בתוכנית הארמון ארבעה שערים הפונים אל ארבע כנפות

ומקורותיה השגויים; הצפון מזוהה עם הקנאה (מעניין לציין שגם במערב תשוקה לא אחת מסומלת באדום וקנאה בירוק) ועם חוכמת הפעולה המביאה להגשמה בניגוד לקנאה שלא מובילה לשום מקום; המרכז מזוהה עם הבורות הרוחנית שבניגוד לה נמצאת חוכמת המציאות.

עולם טהור ומושלם

יום אחרי סיום המנדלה, עם הזמנת הישויות הגבוהות לשכון בה, רוחש המנזר כולו פעילות, וכולם מתמסרים לתפילות המוקדשות לישויות הקוסמיות המגולמות במנדלה. המנדלה מסמלת מודל לעולם טהור ומושלם. בהתאם לעקרונות החמלה הרווח בבודהיזם הטיבטי, את הזכות שנצברה במהלך העבודה שנעשתה בכוונה טובה מקדישים הנזירים לטובת אחרים. לפיכך, המנדלה נועדה לפתוח שער כניסה אל הנצח לדרי המנזר וגם לכל יתר הברואים. דרכה מדמיינים המאמינים את בודהה ואת תכונותיו באופן ויזואלי. מנדלה מאשרת

לכל יתר הברואים. בכך מתבטאת פעם נוספת הגישה האינטראקטיבית בין הפרט כ"כמנדה" לבין הסביבה כ"לה".

נטילת הכוחות מהמנדלה

כעבור מספר ימים שבהם נערכות תפילות מיוחדות, נערך טקס גדול החותם את קידוש המנדלה. המנזר כולו רוחש כמקדשה. הניזירים מנקים את אולמותיו ומטאטאים את החצרות. על במה קטנה במרכז החצר הראשית מעוצבת מנדלה פשוטה, עשויה בקווים גסים, ללא שימוש במשפכי חול. המנדלה מוקדשת לאגני, יסוד האש. על המנדלה הזאת מניחים גללי בהמות וגזרי עץ המובערים במהלך הטקס. להתכנסותם של המאמינים בחצר קודמת תרועת חצוצרות ענק ממרומי גג המנזר. הצלילים העמומים הממושכים מתפשטים במרחב ונשמעים למרחוק. בעבור בני הכפרים באזור זוהי הזמנה לזנוח את עבודתם בשדות ולהעפיל אל המנזר. כעבור זמן נפתח הטקס בחגיגות. ראש המנזר, לבוש בבגדי טקס, מתיישב על דרגש מוגבה הסמוך לאש בוערת. לצדו מתיישבים מספר ניזירים המזמרים תפילות. שאר הניזירים ובני קהילה ניצבים בשולי החצר. במהלך הטקס הממושך מוגשות לאב המנזר מנחות שונות בסדר ובמשמעות הנסתרם מהבנתו של זר. בזו אחר זו הן מושלכות על ידו אל האש. בתום הקרבת המנחות פונה ראש המנזר לאולם התפילה הראשי שביצירתו נמצאת המנדלה ואחריו הקהל. הניזירים מתיישבים במקומותיהם ופותחים בתפילה ממושכת בליווי תופים, מצלתיים ופעמונים ובה מתבקשים האלים לעזוב את המנדלה. בסוף התפילה מסירים את הלוט המכסה את המנדלה ואב המנזר ניגש אליה ומבצע טקס לנטילת הישיות מהמנדלה. נטילת הכוחות מהמנדלה נעשית בסדר הפוך לסדר הבנייה: הניזיר הבכיר נוטל בקצות אצבעותיו קמצוץ החול המסמלים את התכונות הנעלות. פעולתו מבוצעת מהחוף כלפי פנים, עם כיוון השעון. אחרון ייקח קמצוץ החול מה"מנדה" שבה שוכנת הישות המרכזית. קמצוץ החול נאספים בקפידה לכד קטן. לאחר נטילת כוחות האלים מהדיאגרמה, מבתר אותה הניזיר בעזרת הוואג'רה (Vajra) שלו, אביזר פולחני הלקוח מההינדואיזם. בהינדואיזם

משמשת הוואג'רה ככלי נשקו הקטלני של אינדרה (Indra), אל השמים והמלחמה וראש האלים בפנתיאון הוודי. בבודהיזם הטיבטי הפכה הוואג'רה לסמל החמלה העילאית ולכן היא משמשת כאטריבוט לרבים ממורי הדת, בעבר ובהווה. בעזרת חיתוך המנדלה בוואג'רה, ממזרח למערב, מצפון לדרום ובאלכסונים, ניטלת ממנה שארית האנרגיה וכמו מוחזרת לקוסמוס. בתום נטילת הכוחות מהדגם הניזירים מטאטאים את החול מהשוליים כלפי המרכז. כתמי החול הצבעוניים ושלל הצורות המעודנות שהונחו בקפידה תוך עבודה מאומצת נעלמים מיד. החול מקבל גוון אפרורי כתוצאה מערבוב כל הגוונים יחדיו. חלק מהחול מוטל אל ידיהם המושטות של מאמינים. הם בולעים ממנו קמצוץ ואת השארית אוספים בשקיק שיטמנו בסמוך ליסודות ביתם או ימהלו במי שתייה, סגולות לברכה. שאר החול נאסף לאותו כד קטן. השרטוטים הראשוניים נמחים במטלית. למנדלה לא נותר כל זכר. הכד עצמו נעטף במה שנראה כבגדי מלכות ונישא ברוב הדר אל מחוץ למנזר לנהר או למאגר המים הסמוך. התהלוכה חגיגית וססגונית במיוחד, בעיקר על רקע הנוף הצחיח שבו מתקיים הפולחן. לפני נושא הכד צועדים ניזירים המנגנים בתופים ובחצוצרות. הניזירים הילדים, המתחנכים במנזר, זוכים בתפקידים שונים בהתאם להצטיינותם בלימודיהם וההתרגשות רבה. יש מביניהם הזוכים להיות נושאי חצוצרה, ויש הזוכים להיות מחצצרים או מתופפים. על שפת המים נערכת תפילה קצרה אחרונה ובמהלכה מבקשים הניזירים מהרוחות השוכנות במים לקבל את המנדלה. הניזירים מדמיינים את החי שבמים זוכה בשפע, את המים המטוהרים מתאדים ושבים ומומטרים על כל היצורים עלי אדמות, שוטפים את עולם האשליה ומביאים את הגאולה. כד המנדלה מופשט מהמעטפות הססגוניות שעוטפות אותו. אחד הניזירים נוטל אותו ויוצק את תוכנו אל המים. בפשטות, כאילו דבר לא אירע, סבים הניזירים על עקביהם ומעפילים בחזרה אל המנזר. הרס המנדלה מהווה בעבורם גם שיעור בהיעדר היקשרות ובהיעדר קביעות, שהרי הכל בעולמנו הוא בר חלוף.

yotam.jac@gmail.com